

A törvénytervezettel kapcsolatosan az alábbiakat szeretnénk kinyilvánítani:

1. *A felsőoktatási törvénytervezettel kapcsolatos véleményünket csak a közoktatást érintő pedagógusképzéssel és pedagógus-továbbképzéssel kapcsolatban fejtettük ki, mert úgy gondoljuk, ebben kompetens az egyesületünk.*
2. *Örömmel üdvözlöttük, hogy tervezik a felvételi követelményekkel együtt egy olyan alkalmassági vizsgát biztosítását, amely valóban a pályára való személyiségek felvételét jelenti majd, amely segít megtalálni az olyan egyéniségeket, akik komolyan gondolják a pedagógus pályát, s nem csak időkitöltőként választják a pedagógusképzést, s az egyetemre csupán diplomaszerezés vágyával, s amely segít helyreállítani a pedagóguspálya presztízsét.*
3. *Megelégedéssel nyugtáztuk, hogy megszűnik az egyszakos képzés, amivel a magyar közoktatási intézmények többsége nem tudott mit kezdeni.*
4. *A képzési tematikát (kreditarányok, pedagógiai képzés hangsúlyozása, gyakorlati, gyakornoki idő, stb.) átgondoltnak ítéljük, gyakorlatias, jól szolgálja azt a célt, hogy nem csak elméletileg felkészült, hanem már gyakorlattal is rendelkező pedagógusok kerüljenek a pályára.*
5. *Reméljük, hogy a „nagy magyar gyakorlatban” az elképzelések elvi síkon maradnak, és a jó, szakmai elgondolások végre visszaépülhetnek a pedagógia mindennapjába!*

„PEDAGÓGUSKÉPZÉS

A tanárképzés alapmodelljének a **két emeltszintű érettségi és alkalmassági követelmények alapján történő felvétellel, két szakos, osztatlan öt + egy gyakorlati éves képzést** tekintjük. A pedagógusképzésben a felvételi eljárás keretében kell biztosítani a jelentkezők pedagógus **pálya iránti elkötelezettségének és alkalmasságának vizsgálatát.**

Fontosnak ítéljük, hogy az alkalmassági vizsga pontszámai legalább azonos értékűek legyenek az emeltszintű érettségi alkalmával elért pontszámokkal, s a szempontok között kiemelt legyen az empátikus képesség a tolerancia, a beszédtechnika, előadókészség, a nyitottság, a készségtárgyaknak megfelelő képességek. Ha a pontszámokban csak jelképesen (néhány százalék) lesz az alkalmasság aránya, akkor elveszti azt a hatását, hogy valóban a megfelelő adottságokkal rendelkező személyiségek kerüljenek a katedrára. A szaktárgyi tudás megszerezhető, a pályára való alkalmatlanság azonban esetleg kizáró tényező, ezért – szerintünk – sokkal fontosabb felvételi szempont kell, legyen, mint a szaktárgyi tudás. A tudásszint viszonylag könnyen mérhető. Sokkal nagyobb kihívást jelent a megfelelő alkalmassági vizsga megalkotása. A szakmai tudás mellett kiemelkedően fontosak az emberi kvalitások ezen a pályán, s ennek kiemelt hangsúlyozása a szempontok között egyben a jelölt számára azt is világossá teszi, hogy ezen a pályán a tárgyi tudás csupán szükséges, de nem elégséges feltétel, mert a pedagógus teljes személyiségével vesz részt a nevelő-oktató munkában.

Fontosnak tartanánk azt is, hogy a korábbi, középfokú pedagógiai képzésben való részvétel előnyt jelentsen a felvételin.

A feltételeként előírt kritérium, a két tantárgyból végzett emeltszintű érettségiben nincs egységes álláspontunk, mert az egyik nézet szerint túlzott elvárás lenne, ugyanúgy, mint a megnyújtott idejű képzés (a hozzátoldott gyakorlattal 26 éves koráig nem lehet valaki teljes értékű tanár). Ez felveti a jövedelemben és a nyugdíjas korhoz szükséges, megszerezhető munkaviszony hátrányos helyzetének kérdését. Az aggodás alapja, hogy jelenleg „nem tolonganak” a pedagógus pálya iránt érdeklődők – a felvételt nyertek közül sokan, nem

maradnak a pedagógusi pályán – a nehezebb felvételi esetében még kevésbé lehet keresett a pedagógusi hivatás.

Más vélemény szerint azonban helyes a magasabb akadályok állítása, ugyanis a pálya nehézségeit, fokozott elvárásait a felvételi követelményeknek is tükrözniük kell. A keresettség visszaesésére a jelenlegi körülmények között van esély, azonban – tekintettel arra, hogy a jövedelmi és egzisztenciális viszonyokkal arányban áll a hivatás iránti érdeklődés foka – ha a pedagógusok számára a későbbiek folyamán megfelelő jövedelmi viszonyok is lesznek, a hivatás iránti érdeklődés is fokozódni fog.

Megítélésünk szerint fontos lenne a törvényben úgy fogalmazni, hogy „**legalább** kétszakos” a képzés. Annak lehetőségét nem kellene kizárni, hogy kettőnél több szakot is végezhesen valaki. A földrajz, a biológia, a fizika, a kémia, a rajz, az ének és a technika tantárgyak olyan alacsony óraszámúak az oktatás rendszerében, hogy bármely szakpárosításban kevés ahhoz, hogy a pedagógus teljes állásban dolgozhasson 1-1 iskolában, intézményben.

A tizenkét félévben egyenlő arányban történik az egy-egy szaktárgyi (diszciplináris) képzés és a tanári felkészítés. (120-120-120 kredit). (Ez fontos és jó változtatás.)

A diszciplináris képzésben a tanárok számára meghirdetett kurzusok 25 %-a tanári felkészülést szolgálja.

A tanári felkészítés része a szakmódszertan és tanítási gyakorlat (Számunkra itt nem egyértelmű, mit jelent a „tanítási gyakorlat” – csak a gyakorlati évben, vagy a megelőző félévekben rendszeresen-beépítve-kötelezően van-e?) (12+3 és 12+3=30 kredit), valamint a képzés tíz félévében a pedagógiai-pszichológiai felkészítés (30 kredit).

A hatodik, gyakorlati évben 10 kredit értékű pedagógiai, pszichológiai kurzust kell felvenni a jelölteknek, további 50 kredit a szakmódszertani és a pedagógiai gyakorlati és szakdolgozati feladatokhoz kötődik.

A képzés öt éve abszolutóriummal zár és a hallgatói jogviszonyban eltöltött két gyakorlati félév után a záróvizsga vezet a tanári diplomához, amely mester fokozatú és tartalmazza a szak, szakok és a tanári szakképzettséget jelölő MEd. (Master of Education) elnevezést.

Véleményünk szerint a képzés során nagyobb és mélyebb hangsúlyt kellene fektetni a pedagógiai, pszichológiai, gyermeklélektani ismeretek elsajátíttatására, valamint a módszertanok és a tantárgy-pedagógiák megismertetésére. Egy-egy tantárgy pedagógiai oktatásához pedig hangsúlyozottabban kellene beemlíteni a **tantárgyi tervezést**, mint tantárgyrészt, vagy mint anyagrészt.

A pedagógus pálya modellben az egy éves tanárjelölti gyakorlatot a végzést követő kétéves tanári gyakornoki idő követi.

Nem derül ki a tervezetből, mit ad a gyakornoki idő, és mit befolyásol? A jelenlegi gyakorlatban nem tekinthető igazán eredményesnek ezen a téren, nincs igazán következménye annak, hogy a gyakornok hogyan dolgozik, mennyire alkalmas a pályára.

A „Tanárjelölt” fogalom 5 éves ciklusát meg kellene tartani, s ezen belül tovább lehetne fejleszteni azzal a kritériummal, hogy évente értékeljék és minősítsék a tanárjelölt munkáját, felkészültségét az alkalmazó intézményben, valamint visszajelzéssel éljenek az egyetem felé. Ez a rendszer, azon túl, hogy alaposabb rálátást, tapasztalatot nyújtana a jelöltnek, mintegy „minőségbiztosítási elem”, tájékoztatást adna a képző intézmény munkájáról is. Ez alatt az időszak alatt a tanárjelölt szerződéssel alkalmazott legyen, a gyakornoki idő leteltével szakvizsgázzon, s csak a szakvizsga után legyen kinevezhető közalkalmazott.

Így a tanárjelölt az 5 év alatt motivált az eredményességre, s a közalkalmazotti státus értéke is emelkedik. A leendő pedagógus a tanulmányainak megkezdésétől számítva 10 év után válik teljes értékű pedagógussá, ez alatt az idő alatt számára is és a munkáltatója számára is kiderül, illetve bebizonyosodik az alkalmassága. Kérdés lehet az is, mi legyen azzal a tanárjelölttel, akinek eredménytelen a gyakornoki ideje.

Az alapmodell első ötéves szakasza nyitott és a tanári, nem tanári szakok között mind a kétirányú átjárhatóságra, valamint a tanárképzés nem első félévben, belső szelekcióval történő kezdésére, illetőleg a teljes értékű nem tanári szakos képzésekkel egyidejű vagy azt követő tanárképzési struktúrák működésére is lehetőséget ad, de kötött a hatodik év összefüggő iskolai gyakorlatában.

(Aggályaink vannak afelől, hogy ennek a mondatnak nem az lesz-e a következménye, hogy a tanári szakon ugyanazt a szaktárgyi tananyagot tanítják/követelik meg, mint a nem-tanári szakon? A nem-tanári szakról a tanári szakra átigazolók viszont majd „gyorstalpaló” módon pótolják a pszichológia-pedagógia tárgyakat. Nem világos, hogyan pótolják majd a tanítási gyakorlatokat?)

A szakos rendszer alapjának a közoktatás műveltségi területében megjelenő diszciplináris képzést tekinti, legalább két szakos rendszerben, megadja a lehetőségét az egy szakosságnak (pl. művészeti, testkulturális képzésben) és a több közoktatási szaktárgy oktatására felkészítő tanárképzésnek (pl. a szakmai tanárképzésben).

A szakmai pedagógusképzésben a felsőfokú szakképzés keretei között folyó gyakorlati oktatók, az alapképzésben folyó szakoktatók és a mester vagy osztatlan képzésben folyó mérnöktanár-képzésben önálló szakképzettségként van jelen a szakmai és a pedagógus szakképzettség. A műszaki modellhez hasonló szerkezetű lehet a képzés a szakmai pedagógusképzés más ágazatában is. (Úgy véljük, ezt a mondatot nem ártana stilizálni egy kicsit: milyennek kell elképzelni „a felsőfokú szakképzés keretei között folyó gyakorlati oktatók”-at?)

A vázolt modell rugalmasságát biztosíthatja az intézmény kari szerkezetébe illeszkedő, a tanárképzés tartalmi, szervezési és gyakorlati képzési feladatait ellátó és koordináló Tanárképző Intézet. Ebben a szakma, a szakmódszertan és a pedagógia-pszichológia arányos képviselője kell, hogy megvalósuljon. (Úgy gondoljuk, a szakmódszertani képzés nem választható el ilyen mereven a szaktárgyi képzéstől. A szakmódszertant tanító egyetemi oktatóknak be kell kapcsolódnia a szaktárgy oktatásába is, hiszen így kapcsolható össze tisztességesen a két terület. Tudnia kell, hogy a szaktárgyi oktatás egy-egy eleme hogyan kapcsolódik majd a közoktatáshoz, hogy megfelelően alapozza a tanárjelölt tárgyi ismereteit. Ha egy külön intézetbe összezárjuk a gyakorlati képzést, a szakmódszertant oktató tanárokkal, mintegy leválasztva őket a szaktárgyról, akkor egy olyan szeparált rendszert sikerül kiépíteni, amelyben a tanárjelölteket oktatók nem ismerik egymás munkáját. Mondhatnánk: nem ismerik el. Valószínűsíthető (vannak erre nézvést tapasztalatok) a szaktárgyak oktatói kevésbé fontosnak ítélik majd meg a szakmódszertani oktatást, s ezzel, mintegy a pedagógus jelölt előtt is leminősítik annak fontosságát.) Mind az intézmény fenntartásában működő gyakorló iskolák felügyelete, mind a külső gyakorlók hálózatának kiépítése és működtetése a Tanárképző Intézet feladatkörébe tartozik, fenntartásuk forrása az intézmény normatív támogatása.

A képzés részét alkotó, hallgatói jogviszonyban eltöltött iskolai gyakorlat, melynek biztosítását a felsőoktatási intézmény szervezi és végzi idejére a hallgatókat megillető

támogatáson túl a közoktatási intézmény által folyósított, járulégmentes, „hallgatói munkadíjban” részesülnek a tanárjelöltek. A költségvetésben hallgatónként az előző évi minimálbér összegének megfelelő forrást kell biztosítani. Az iskolai mentorok díjazásának fedezetét a gyakorlati év képzési normatívája biztosítja a felsőoktatási intézmény költségvetésében.

Megítélésünk szerint a hallgatók iskolai gyakorlata a jelenlegi rendszerben nem megfelelő, igen sok nehézséget, problémát, bonyodalmat jelent. A hallgatók gyakorlati képzésének megszervezésére nincs kidolgozott rendszer, az ilyen iskolai gyakorlatok megszervezése, minősége igen kusza, átgondolatlan, rendezetlen, személy- és intézményfüggő. A hallgatók felkészületlenül, sokszor az alapvető ismeretek teljes hiányával keresnek gyakorló intézményt. Az őket oktató felsőfokú intézmény nem fogalmazza meg a gyakorlatot végző intézmény felé elvárásait, felkérését, azt, hogy mit vár a gyakorlattól, a hallgatónak többnyire magának kell intézményt keresnie, mely vagy sikerül, vagy nem. Továbbá problémát jelent az is, hogy a gyakorlatot biztosító iskola nincsen érdekeltté téve a gyakorlat végzésében, vezetésében, a hallgatóval való felelősségteljes foglalkozásban. Nincs rendezve a gyakorlat munkajogilag sem. Korábban utaltak 2-3 ezer forintot a gyakorlatot vezető pedagógusnak, ezt általában elhárították, mert a 2-3 ezer Ft-os bruttó jövedelem miatt önadózókká váltak, és több tízezer forintért kellett könyvelőt fogadniuk. Ma már ez sincs, a hallgatók „bekönyörgik” magukat az intézménybe, ahol grátisz végezhet gyakorlatot.

Ez az állapot mindenkinek rossz, a pedagógiai gyakorlatot biztosító rendszerhez a felsőfokú intézmény által működtetett gyakorlóiskolákat kellene visszaállítani, vagy tisztességesen megfizetni a gyakorlatot felvállaló mentort.

A Kormány és az önkormányzatok a hiányszakokon tanulók ösztönzésére kiemelt ösztöndíjat alapíthatnak.

Az ösztöndíj ötletét támogatjuk (csak legyen rá megfelelő forrás). Az ösztöndíj sokkal jobb megoldás a hallgatók motiválására, mint a pályakezdő pedagógusok emelt bérezése, mert ez az utóbbi ötlet bérfeszültséget okoz, és megalázó a pályán régóta dolgozók számára.

A csecsemő és kisgyermeknevelő, az óvodapedagógus és tanító szakok képzési szerkezete az alapképzési fokozatban fejleszthető tovább a másik szakterülethez illeszkedő kettős képzésekkel, amelyek a képzés közös tartalmi elemei következtében a képzés párhuzamosságát, és az intézményrendszerben a rugalmasabb alkalmazhatóságot biztosítják.

Megítélésünk szerint, ez a szakasz nem világos, sokkal jobban ki kellene fejteni, mi a szándék, mit, hogyan kell és lehet e szakaszban a felsőfokú képzés szempontjából értelmezni.

A pedagógusképzés minden szintjén és ágazatában a továbbképzési feladatokat elsődlegesen a felsőoktatási intézmény feladatának tekintjük.

A továbbképzés lehatárolását a felsőoktatási intézmények számára nem tudjuk helyeselni!

Úgy gondoljuk, mint eddig, a jövőben is, a pedagógusok továbbképzésére hatékonyan és eredményesen lehetne kihasználni a KÖSZOE által is támogatott szakértői hálózatot. Hiszen a jelenlegi továbbképzéseken is egyértelműen jelentkezik a konkrét gyakorlatra épülő képzések igénye. A száraz, elméleti jellegű, a gyakorlati példákat nélkülöző továbbképzések hatékonysága sem eredményes. A pedagógus továbbképzési feladatok megoldása véleményünk szerint *elsősorban* szakértői feladat – nem kizárva természetesen a felsőoktatási intézményeket sem. A szakértők között óvodapedagógustól az egyetemi tanárig a végzettség

megtalálható, akik a saját területük gyakorlati tapasztalataival és elméleti tudásukkal adják a továbbképzések igazi értékét.